

Remissvar angående bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning

Sammanfattning

Ludvika kommun har i sitt remissvar noterat att konsekvenserna av de förslagna åtgärderna inte kan klarläggas fullt ut då höjderna på de nya eventuella vattennivåerna inte har redovisats. Det som kommer påverkas är t.ex. samhälle, näringsliv, boendemiljöer, dricksvattenförsörjning, naturvärden, kulturmiljöer, avloppshantering i någon form samt arbetstillfällen. Dessa funktioner bär i sin tur upp delar av eller hela samhället. För att klimat- och näringslivsdepartementet ska få ta del av den lokala påverkan har Ludvika kommun valt att bilägga en rapport till sitt remissvar.

Vattnet i och runt kommunens samhällen har många intressenter och det gäller att tillgodose allas intressen i den mån det är möjligt. Utifrån miljö och mångfald finns det fördelar med NAP, samtidigt som det ger förödande effekter för näringsliv, vatten och avlopp m.m.

Allmänna synpunkter

Ludvika kommun ställer sig i stort positiv till att god ekologisk status uppnås i våra vatten inom Ludvika kommun.

Förslagen i remitterad promemoria riskerar dock att leda till försämrad vattenkvalitet och minskad biologisk mångfald, vilket kan få långvariga konsekvenser för både miljön och invånarna i kommunen.

Naturvård

Det är nödvändigt att genomföra en mer omfattande miljökonsekvensbedömning för att fullt ut förstå de potentiella effekterna av dessa förslag. Hur ska hänsyn tas till relevanta miljökvalitetsmål och andra miljöhänsyn? Hur ser en plan ut för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan, särskilt gällande dess potentiella påverkan på vattenmiljöer och Natura 2000-områden?

Samråd

Ludvika kommun hävdar att det vid förändringar i samhällsbilden är av största vikt att det föregås av samråd. Hittills har vattenkraftens omprövning endast varit en samverkansprocess mellan berörd myndighet och verksamhetsutövare. Det räcker inte när det kommer till stora ändringar i samhällsbilden, då behövs ett samråd med samtliga sakägare redan i ett inledande skede.

Regeringen måste se över införlivandet av vattendirektivet eftersom det påverkar väldigt olika i hela landet. Där samhällen är uppbyggda kring vattendrag måste det tas hänsyn till olika intressenter och perspektiv, eftersom det kan ge förödande konsekvenser och samhällen dör ut. Processen måste ske i samråd med alla berörda som en part i processen.

Urminnes hävd

Ludvika kommun anser att begreppet urminnes hävd ska tolkas som att anläggningar som är mer än 100 år eller äldre ska innefattas av detta begrepp.

Begreppet ska gälla lika för uppdämning och avledning av vatten. Dom med mål nr M 2539-24 från Växjö Tingsrätt, Mark och miljödomstolen, visar vägen gällande uppdämning. Ludvika kommun hävdar att samma sak ska gälla för avledning.

Med ett sådan förtydligande skulle det underlätta för verksamhetsutövaren att välja viljeinriktning inför kommande prövning.

Specifika synpunkter

5. En väsentligt ändrad fysisk karaktär

Hydromorfologiska faktorer är avgörande för att förstå och klassificera den ekologiska statusen hos vattenförekomster. De bidrar till en mer heltäckande bedömning av vattenmiljöernas hälsa och kan påverka beslut om förvaltning och skydd av dessa resurser. De beskriver och ger ett mått på mänsklig påverkan på växter och djurs livsmiljöer samt visar om växter och djur i en vattenförekomst har förutsättningar av nå god ekologisk status.

Vid statusklassning av ekologisk status ingår tre hydromorfologiska kvalitetsfaktorer:

- Morfologiskt tillstånd
- Konnektivitet (vandringshinder)
- Hydrologisk regim (vattenreglering, flöden)

Varje kvalitetsfaktor bedöms för sig och de ska inte vägas samman. För att få en anläggning klassificerad enligt KMV (Kraftigt Modifierat Vatten) behöver kriterierna lättas upp. Det borde räcka med att ett kriterier uppfylls, inte samtliga som det framgår i promemorian.

Genom att promemorian föreslår att underlätta klassificeringen av vatten som kraftigt modifierade kan lägre krav ställas på miljöåtgärder. Detta innebär att vatten som tidigare skulle ha klassificerats med högre miljökrav nu kan få en status som inte speglar deras faktiska miljömässiga tillstånd, vilket kan påverka

ekosystemens hälsa och gör det svårare att nå miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag.

Förslaget kan påverka naturmiljön på bland annat följande sätt:

- Färre miljöförbättrande åtgärder kan komma att genomföras vid vattenkraftverk som anses viktiga för den nationella elförsörjningen. Detta kan leda till att naturliga vattenmiljöer och ekosystem inte återställs i samma utsträckning som annars vore möjligt.
- Förslaget kommer att kunna påverka den biologisk mångfalden genom att vandringshinder för fiskarter som öring och ål kan kvarstå i större utsträckning. Naturliga lek- och uppväxtområden för fisk kan förbli otillgängliga. Arter som är beroende av fritt strömmande vatten kan få fortsatt begränsade livsmiljöer.
- Reglering av vattenflöden för elproduktion kan fortsätta påverka strandnära områden och orsaka periodvis torrläggning samt att naturliga flödesmönster i vattendragen kan förbli störda, vilket påverkar både växt- och djurliv.
- Förslaget kan leda till en prioritering av energiproduktion framför vissa miljöförbättrande åtgärder, vilket kan påverka den övergripande ekologiska statusen i vattendragen.

9.1 Undantag från kraven enligt art- och habitatdirektivet i samband med omprövning för moderna miljövillkor

Förslaget innebär att miljökraven sänks i många svenska vattenförekomster. Detta kan leda till en betydande negativ påverkan på naturvården och den biologiska mångfalden i och kring vattendrag. Förslaget riskerar därmed att försvaga skyddet för viktiga naturområden och arter, vilket står i konflikt med naturvårdens mål och ambitioner.

Förslaget möjliggör försämringar i Natura 2000-områden, vilket är särskilt allvarligt ur ett naturvårdsperspektiv. Dessa områden är utpekade för att skydda viktiga naturtyper och arter.

9.4 Undantag från miljökvalitetsnormer som avser vattenmiljön i Natura 2000-områden

Undantag från miljökvalitetsnormer i Natura 2000-områden är generellt mycket begränsade eftersom man inte vill äventyra skyddet av ett Natura 2000-område. Förslaget öppnar upp för att kvalitetskrav i en miljökvalitetsnorm kan tas bort eller ändras. Om undantag skulle tillåtas skulle det potentiellt kunna ha negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden genom att försvaga skyddet för viktiga vattenmiljöer i Natura 2000-områden. Dock skulle en mer detaljerad analys av promemorians specifika innehåll behövas för att bedöma de exakta konsekvenserna.

14.7 Konsekvenser för miljön

Det finns flera potentiella långsiktiga negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden om förslagen genomförs. Detta understryker vikten av att noggrant överväga balansen mellan energiproduktion och bevarande av biologisk mångfald. En försämring av den biologiska mångfalden kan ha omfattande och långvariga effekter på både miljön och samhället i stort.

- Förslaget riskerar att försämma tillståndet för fritt strömmande vattendrag, vilket kan ha långvariga negativa effekter på vattenekosystemen.
- De sänkta miljökraven i många svenska vattenförekomster kan leda till en gradvis minskning av den biologiska mångfalden i och kring vattendrag.
- Förändringarna kommer att kraftigt påverka migrerande arter som ål och öring. Detta kan leda till långsiktiga populationsminskningar och potentiellt lokala utrotningar av dessa arter.
- Möjligheten till försämringar i Natura 2000-områden kan underminera skyddet för särskilt viktiga naturtyper och arter på lång sikt.
- Biologisk mångfald fungerar som ett skydd mot klimatförändringarnas konsekvenser. En minskad biologisk mångfald kan leda till minskad resiliens i ekosystemen, vilket gör dem mer sårbara för klimatförändringar och andra miljöpåfrestningar.

Lokal påverkan

Ludvika kommun ser stor påverkan gällande dricksvatten och avloppshantering vid eventuell utrivning. På uppdrag av det kommunala bolaget WBAB har företaget GVT AB undersökt vad det innebär för Fredriksbergs vattenförsörjning om Säfssjön sänks med 1 respektive 2 meter. Reglering av Säfssjön utförs av Karlskoga Energi & Miljö som har en damm i södra delen av sjön. Karlskoga Energi & Miljö har beslutat att de inte ska söka något nytt tillstånd och dammen kommer att rivas om ingen intressent köper den. Vid en utrivning av dammen kommer vattennivån sjunka med cirka 1-2 meter.

En provpumpning behöver göras för att avgöra vilka konsekvenser en sänkning på 1 meter skulle få. Ett antal sjöledningarna kommer dock att behöva läggas om. En sänkning på 2 meter kommer att innebära ombyggnader och tillbyggnader som är svåra att överskåda omfattningen av. Det kommer som minst innebära att ett antal nya brunnar och infiltrationsbassänger behöver byggas. Det i sin tur kommer att leda till högre driftskostnader. Ett antal sjöledningarna behöver också läggas om vid en sänkning på 2 meter.

Ludvika kommun väljer att bilägga ovan nämnda rapport till sitt remissyttrande för att belysa att promemorian till stor del saknar en analys av den lokala påverkan som förslagen innebär.

Leif Pettersson
Kommunstyrelsens ordförande

Maria Skoglund
Kommundirektör

Bilagor

1. Ludvika kommun WBAB Fredriksbergs vattentäkt - Sänkning av Säfssjön, daterad 19 mars 2024